

EDINOST

GLASILO SLOVENSKEGA KATOLIŠKEGA DELAVSTVA V AMERIKI.

ENTERED AS SECOND CLASS MATTER OCTOBER 11, 1919, AT POST OFFICE AT CHICAGO, ILL., UNDER THE ACT OF MARCH 3rd 1879.

Izhaja dvakrat na teden.
Velja za celo leto \$3.00
Published semi-weekly.
Subscription \$3.00 yearly.

"EDINOST"
1849 W. 22. St.
Telephone:
Canal 98.
Chicago, Ill.
ZA RESNICO IN PRAVICO.

ŠTEV. (No.) 52.

CHICAGO, ILL., TOREK, 5. JULIJA, 1921.

LETO (VOL.) VII.

Published and distributed under permit (No. 390) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Ill. — By the Order of the President A. S. Burleson, Postmaster General.

4. juli 1776. Za naš slavnostni dan. 4. juli 1921.

SOCIALISTIŠKA NARODNA KONVENCIJA.

V Detroitu, Mich., se je začela socijalistiška narodna konvencija v petek 25. junija. Glavne točke, o katerih bode odločevala ta konvencija so med drugimi: zveza ameriškega socijalizma z Ruskim sovjetnim združenja dunajski mednarodni delavski uniji, diktatorstvo proletarijata, splošen svetovni štrajk, politični štrajk, razmerje socijalistiške stranke do delavskih unij, politična in direktna akcija, sovietski sistem, sovietska vzgoja i. dr.

Med udeleženci te socijalistiške konvencije sta med drugimi J. Louis Engdahl in William Kruse iz Chicago.

Tudi slovenska socijalistiška stranka je zastopana.

NOVA GOSPODARSKA NAREDBA SOVJETSKE VLADE.

Kakor poročajo iz Stockholma, je pred kratkim izšla nova naredba ruske sovjetske vlade, ki ima namen obnoviti zasebno podjetnost v industriji. Naredba napoveduje razne odredbe za splošno vsakovrstnih industrij. Vsako nepotrebno birokratično postopanje se odpravi. Oblasti bodo podpirale zasebno industrijska podjetja z naročbami, predujmi itd. Obenem se ukinjajo razne dosedanje omejitve in prepovedi. V bodoče se nacionalizacija ne bo več izvajala. — Še malo in v Rusiji se uveljavi kapitalistični gospodarski sistem v polnem obsegu. Tega bi bila Rusija lahko imela tudi brez grozovite komunistične revolucije, ki jo je stala namanj petdeset let gospodarskega razvoja.

RUSIJA ODPIRA SVOJE LUKE TRGOVINI.

Moskovska vlada je temeljno dogovorov z Anglijo odprla svoje luke v Črnem in Azovskem morju za svobodno trgovino. Glasom poročil so vse te luke v skrajno slabem stanju, izjemo dela edino-le Novorosijski.

POLJAKI HOČEJO DVIGNITI NAPOLEONOV ZAKLAD.

Ob svojem umiku iz Rusije je cesar Napoleon I. pogreznil v Baltičsko jezero 40 milijonov zlatih rubljev, poleg tega topove in zastave. Poljska vlada je sedaj imenovala komisijo, ki ima nalogo, da ta zaklad dvigne.

PREDSEDNIK DE VALERA ARETIRAN.

Predsednik irske republike je bil te dni aretirani. Toda ko je vlada o tem izvedela je takoj ukazala, da so ga izpustili.

GLEDALIŠČE SE JE PODRLO.

V Johnstownu, Pa., se je sredi igre podrlo gledališče "Grand Theatre". Sedem oseb je bilo ubitih in veliko ranjenih. Delavci so spodkopavali pri sosednjem poslopju, pa so pregloboko spodkopali in stavba se je porušila.

Umrli je rojak Fr. Sedlar, rodom iz Bučke na Delonjskem. Star je bil 39 let in se je nahajal v Ameriki 17 let. Rojaka je ubila lokomotiva, ko se je vračal s svojimi prijatelji iz bližnjega mesta Naco, kamor je šel na sprehod.

GEORGE WASHINGTON

Born Feb. 22, 1732
Died Dec. 14, 1799



During the Revolutionary war against Great Britain for the independence of the American colonies, Washington was commander in chief of the army. The thirteen colonies banded together and drew up a set of resolutions which they called the Declaration of Independence, wherein they stated that "All men are created free and equal, that they are endowed by the creator with certain inalienable rights, that among these are life, liberty and pursuit of happiness." Later the Constitution of the United States was drawn up, and everyone should learn the preamble as follows: "We, the people of the United States, in order to form a more perfect union, establish justice, insure domestic tranquillity, provide for the common defense, promote the general welfare and secure the blessings of liberty to ourselves and our posterity, do ordain and establish this Constitution for the United States of America." Washington was unanimously elected President of the United States, and for eight years more upheld the liberty of the people.



RAZPRODAJA VOJNIH LADIJ IN ZRAČNIH PROMTNIH SREDSTEV.

Angleška vlada je te dni prodala nekemu domačemu kovinskemu podjetju 113 vojnih ladij, med temi 5 dreadnoughtov — kot staro železo. Razen tega je po najnižji ceni postavila na prodaj vsa angleška in nemška vojna letala in zrakoplove starega sistema, vmes dva Zeppelina, s potrebnimi lopatami in drugimi pripravami. Velik del teh zračnih prometnih sredstev je pripravljena angleška vlada popolnoma brezplačno prepustiti angleški družbi, ki bi se obvezala, da bo porabila ta zračna prometna sredstva za javni zračni promet.

NOVA SMER V MOSKVI.

"Krasnaja Gazeta" priobčuje naredbo sovjetske vlade, s katero se vpostavlja nedotakljivost osebe. — Vsak, ki ga zapro, mora biti tekoni 24 ur zaslišani. Ako je jetnik delavskega stanu, se mora v istem roku obvestiti njegova strokovna zveza, da prevzame zanj jamstvo, nakar se takoj izpusti na svobodo. Aretacije in hišne preiskave se smejo izvršiti le temeljem pismenih ukazov.

PET IN POL MILIJONA VOJNIH INVALIDOV.

Mednarodna delavska pisarnica v Ženevi poroča, da znaša število vojskih, ki so bili v svetovni vojski poabljeni, pet in pol milijona. Od teh pride na Francoze 1,500.000, Nemce 1,400.000, Angleže 1,700.000, Italijane 570.000, Zedinjene države 200.000, Češkoslovaško 175.000, Poljsko 150.000, Kanado 88.000, Rumunsko 84.000 ter Belgijo 40.000 mož.



ZA ČETRTI JULIJ.

Anglija je vladala ameriške kolonije v Ameriki s kruto in nasilno roko. Nalagala jim je velike davke in jih izkoriščala, kjer in kadar je mogla. Nekoliko časa je ljudstvo iz ljubezni do stare domovine prenašalo ta težka bremena. Toda slednjič je bila mera krič polna in ameriške naselbine so se dignile in se uprle Angliji in ji napovedale boj. S silo je hotela Anglija zadušiti upor med naseljeniki v Ameriki. V tej vojski za svobodo je bil pa poveljnik ameriške vojske George Washington. Trinajst vzhodnih držav je bilo takrat združenih, ki so se sešle in so naredile deklaracijo neodvisnosti od Anglije. "Vsi ljudje so ustvarjeni prosti in enaki in so obdarjeni od Stvarnika s posebnimi pravicami, katere jim nihče ne sme kratiti in to so pravice do življenja, do svobode in pravico do srečnega življenja". Tako so napisali v deklaracijo in jo poslali v Anglijo.

Washington je bil enoglasno izvoljen za prvega predsednika. To je bil mož velikega duha in širokega obzolja in skrajno veren. Rekel je, da sta vera in pravica dva glavna stebra vsake države.

Četrti julij ali kakor pravimo "četrti žulaj" je dan, ko je trinajst teh prvotnih Združenih držav podpisalo to deklaracijo neodvisnosti in svobode, toraj je četrti "žulaj" rojstni dan naše velike in nove domovine, katero tako ljubi tudi vsak ameriški Slovenec. — Živela naša velika in slavna nova domovina, naša ljubljena nevesta!

Abraham Lincolnovo življenje kaže,

kam pripelje človeka vstrajnost in energija. Ni imel prilike, da bi hodil v šolo. Vendar sam se je učil zvečer, ko je delo končal, da je postal odvetnik. L. 1859 je bil izvoljen predsednikom Združenih držav. Pod njegovim predsedstvom je enajst držav stopilo iz Združenih držav in so si hotele ustanoviti novo državo. To je bil boj med jugom in severom. Lincoln je bil za unijo, za edinstvo med vsemi državami. V Gettysburgu je imel pri tej priliki slavnostni govor, kjer je nastopil za odločni boj za edinstvo. V tem govoru je rekel med drugim: "Stirikrat deset in sedem let nazaj so naši očete ustvarili na tej polobli nov narod, spočet v svobodoljubju in posvečen veliki ideji, da so vsi ljudje ustvarjeni enaki. . . Mi tukaj slovesno sklepamo, da vlada ljudstva po ljudstvu in za ljudstvo ne bode nikdar izginila iz tega sveta!"

Washington je bil oče Združenih držav. Lincoln nam je ohranil edinstvo med vsemi državami.

Dolžnost vsakega državljana te naše velike in slavne nove domovine mora biti, da se krekno prime zastave velikih idealov, na katere so ti veliki možje postavili našo državo, na katerih je zrastle tako mogočna, pa tudi tako dobra mati toliko revežev beguncev, katere je njih lastna mati prepodila iz Evrope, ali kateri so sem pribežali prosit kruha, ker ga doma niso imeli.

Za to ameriški Slovenci, tudi mi za tema velikima možema!

Tudi med nami naj nastopi čim preje nov veliki "četrti žulaj", kjer se bomo tudi mi združili kot otroci ene velike matere v ljubezni bratstva in edinstvi za naše skupne koristi. Združeni bomo napredovali, needini bomo poginili.

Indianapolis, Ind. — Preminul je rojak Andrej Uršič, v starosti 42 let. Pokojni je bil rodom iz vasi Staro selo pri Kobaridu na Primorskem. Tukaj zapušča žalujočo so-progo, dva sina in eno hčerko ter enega brata in eno sestro.

ABRAHAM LINCOLN

Born Feb. 12, 1809
Died April 15, 1865



The life of Lincoln should be an inspiration to everyone. Not having the advantages of school he studied in spare time beside a fireplace. He studied and practiced law a number of years. In 1859 he was elected President of the United States. At the beginning of his presidency eleven states seceded. This was followed by four years of civil war and the victory of the Union for which Lincoln had stood unalterably. His famous Gettysburg address from which we quote should be studied. "Fourscore and seven years ago our fathers brought forth on this continent a new nation conceived in liberty and dedicated to the proposition that all men are created equal * * * we here highly resolve that government of the people, by the people, and for the people, shall not perish from the earth."

Lincoln kept the states united. Washington won our independence. Both were honest, industrious and law-abiding. They loved the United States, respected its flag, and supported its Constitution. We should do our share to keep it the "land of the free and the home of the brave."



SREBRNI JUBILEJ NADŠKOFA GLENONA.

Nadžkof St. Louiski bode te dni obhajal svoj srebrni jubilej. Za to priliko mu bode nadškofija podarila dar \$250.000, katera svota se bode porabila za povzdigo katoliških šol v nadškofiji

NOVE ZVONOVE DOBE V WAUKEGANU.

V slovenski cerkvi Matere božje v Waukeganu so pred nekoliko meseci ubili zvonove. Sedaj te dni pridejo novi.

POSLUŽITE SE PRILIKE SEDAJ.

Evropska valuta se je zadnje dni dvignila iz svoje postojanke. Vse kaže, da svet se bliža nazaj, k normalnim razmeram. Pri tem je pa gotovo, da bo tudi evropska valuta prišla do svoje stalnosti v najkrajšem času. Zato, je koristno se poslužiti prilike sedaj.

Midva pošiljava denar v Jugoslavijo in v vse dele Evrope. Vsaka pošiljatev je garantirana in dospe na svoj cilj v dveh do treh tednih.

Ker se pa cena evropski valuti vedno giblje na borzah, zato bova vedno računala po cenah istega dne, ko prejmeva od pošiljateljev denar.

OB IZIDU TE ŠTEVILKE SVA RAČUNALA SLEDEČE CENE:

Za jugoslovanske krone:	Za italianske lire:
500 kron \$ 3.80	50 lir \$ 2.90
1,000 kron 7.55	100 lir 5.40
5,000 kron 37.50	500 lir 26.00
10,000 kron 74.00	1,000 lir 51.00

J. JERICH & M. ZELEZNIKAR

v uradu "Edinost"

1849 W. 22nd Street

CHICAGO, ILL.

nalega tedna, ko jo je neki voznik peljal v naše mesto iz grešne (?) Chi case. Dasi ni bila zadeva nič razglašena po listih, je k dotičnim "obredom" prisostovalo nad 100 oseb, ki so ozlovoljne in žejne gledale pomožnega šerifa, ko je z težkim železnim kladivcem razbil dna 27 sodčkov. Poleg piva, je bilo iztočenega tudi več galonov "munšajna" in pristnega žganja. Radovedna in žejna "avdijenca" je ogorčena pozdravila vsako lejanje z gromkim smehom in aplavzom. A. S.

Tower, Minn. — Preminul je rojak Ivan Lovšin, rodom iz Ribnice na Dolenjskem. Star je bil 60 let ter je delal celih 31 let v železnih rudnikih. Zadnje čase je precej bolehal, tako, da mu je neki rojak zrtvoval nekaj kvortov krvi, katero mu je potem zdravnik vbrizgal.

Racine, Wis. — Rojak Viktor Pukljak, star 19 let, je podlegel kruti bolezni jetiki v Sunny Rest Sanitarium v Racine, Wis. Njegovo truplo je bilo prepeljano v Sheboygan. Pogreb se je vršil v soboto jutraj iz cerkve sv. Cirila in Metoda na severno nemško katoliško pokopališče.

West Ilis, Minn. — Pretekli teden v tork popoldne, ko je razsajala nevihta, je strela udarila v zvonik naše slovenske cerkve. Poškodovala je obok nad vrhnjimi linami. Velik kamen je prineslo na malo hišico rojaka Joe Horvata ter je prebil streho. Moč strele je bila tako huda, da so ženske na National Avenue čutile udarec ter pod pritiskom strele bežale. Naš g. župnik, ki je bil na potu v Milwaukee, se je nahajal na cerkvenih lojih. Pritisk strele ga je tako zmešal, da ni vedel kje je, ter se je nekaj časa vrtil na mestu. Sosedje, ki so bile na vrh, so popadale na zemljo. To je že drugič, da je strela udarila v slovensko cerkev.

DR. OHLENDORFOVA
ZDRAVILA
so izvrstna proti
KAŠLJU,
UJEDANJU,
ŽELODČNIM BOLEZNIM
IN REVMITIZMU.
Steklenica stane 75c.
1924 BLUE ISLAND AVE.

Miss Mary Kremesec, Chicago, je ta teden v Springfieldu na konvenciji Catholic Order of Foresters, ne pa preje, kakor je bilo pomotoma v Edinosti poročano.

Iz Jugoslavije.

15 MILIJARD DEFICITA.

10 milijard za vojaščino.

Finančni minister demokrat dr. Kumanudi je izdelal proračun za bodoče leto. V tem proračunu je velikanska postavka vojnega ministra za vojaščino. Vojni minister zahteva za vojaške potrebe nič manj ko 10 milijard kron. Finančni minister je pritiskal na vojnega ministra, naj to postavko znatno zniža. Vojno ministrstvo pa o znižanju nič ni slišati. Vlada pa na zahteve vojnega ministra ne more pristati, ker bo v kljub znižani postavki za vojaščino proračun izkazal 15 milijard deficita.

Kako naj se ta deficit pokrije, nihče ne ve. Novi direktni davki se za sedaj ne morejo razpisati, dokler ni gotova ustava. Treba bo naviti druge davke. Pa kaj, ko davčni vijak pritiska ljudstvo že do onemoglosti. Največje izdatke imamo za vojaščino, izmed vseh držav smo najbolj militaristična država. Vse to uničuje našo valuto, povzroča draginj, uničuje gospodarstvo, po-

večava bedo. In vse to le zato, da moremo za vse slučaje biti pripravljeni na migljaj iz Francije, kdaj bo treba braniti interese francoskih kapitalistov.

ROP NA MEDVEDOVEM BRDU

Dne 6. t. m. popoldne se je zagovarjal pred ljubljansko poroto Jože Pirc, kateri je v družbi roparskega tovariša Viktorja Trošta uropal v Medvedjem Brdu in v Hotedršici tobak. Pirc in Trošt sta prišla k Jerebu na Medvedovem Brdu. Stari Jereb je tako-le povedal: Prišla sta v hišo Trošt in Pirc. Zlihalo smo za tobak. Odneseš ga je Trošt. Pirc je nameril na to samokres rekoč: "Vsi stojte pri miru, kdor se gane, bo ustreljen!" Ravno tako sta storila pri Marjani Vavken. Ko jima je "prodala" 800 ovojev tobaka, je zaklical Pirc: "Kot civilfinancar "aretiram" (mesto rekviram) tobak". Nato je nameril samokres in zaklical: "Pol ure se ne sme nobeden iz hiše ganiti, če ne bo ustreljen!" V Hotedršici je Pirc s Troštom "aretiral" 600 zavitkov tobaka. Odneseš ta tobak, kakor Vavkovi in Jerebu. "Ko sem šel za njima gledat", je povedal Brus, je Pirc zaklical: "V imenu postave, stoj! Kakor se ganeš, te ubijem!" In dvakrat je ustrelil proti Brusu. Ko so Pirca imeli v Logatcu zaprtega, je izkopal v celici luknjo in bi bil ušel, če bi ga ne bil sodni sluga zalotil.

Porotnikom je stavil senat 7 glavnih vprašanj, katere so porotniki soglasno potrdili, nakar je senat obsodil Pirca na 17 let težke ječe.

Vol ukraden je bil posestniku Janezu Intiharju v Iški vasi. Vreden je bil 11 do 12 tisoč kron.

Poskušeni umor v Zalemlogu. — Franciška Weber iz Zalega loga je izročila hlapcu Jožetu Kristanu 400 kron pod pogojem, naj njenega moža usmrti. Webrova je svoj naklep orožnikom priznala. Kristanu je pisala Webrova dve pismi, naj proti plačilu njenega moža usmrti.

AMERIŠKI SLOVENCIM PODPIRAJTE SVOJE PODJETJE KATERO EDINO SE BORI ZA VAŠE INTERESE!

REŠITEV UGANJKE.

Prečudno uganjko iz osmih besed vrednik ste Edinosti dali med svet.

Ta prva je v cerkvi, in "kor" se zazna, tja hodi se pevati in hvaliti Boga.

Poljski pridelek je rmeni koren, reka pa v Rajhu naziva se Ren.

V skalovju Tirolskem tam Ina šumi drevesa pokonci korenina drži.

Elizabeta Bejek, Cleveland.

Resnica

o stavbinskih in posojilnih društvih in uzrok, zakaj morate tudi vi postati član tega društva takoj.

KAJ JE STAVBINSKO IN POSOJILNO DRUŠTVO?

Stavbinsko in posojilno društvo je najboljšo društvo v finančnem oziru, ustanovljeno v državi za vse ljudi, ki v prijateljski zvezi pospešujejo skupno svoj finančni napredek.

Člani hranijo svoj denar skupaj, posojujejo svoj denar eden drugemu, delijo dobiček eden z drugim, oni delajo skupno in s tem pomagajo jeden drugemu, si omisliti lastne domove, in s tem povzdigniti svojo okolico, v kateri živijo. Človek ne more sam živeti ampak je odvisen od sosedov, in sosed je odvisen od Vas?

Stavbinska društva drže skupaj družine, ker jim pomagajo do lastnih domov, kar je tolike važnosti za napredek vsake družine! Ni lepšega za družino, kakor če vedo, kje so doma, če imajo v resnici svoj lasten dom. Koliko raje ostajajo otroci doma! Koliko raje prihajajo domov, ako so drugje. Gre do pač domov.

Stavbinska društva podpirajo trgovine. Član vidi lepo priliko, kjer bi se dalo s kako trgovino narediti denar. Stavbinsko društvo mu pomaga kupiti si potrebno hišo, kjer si lahko uredi trgovino.

Skratka za vsako naselbino so stavbinska posojilna društva najvažnejša za napredek naselbine.

Ali si hočeš tudi, rojak, pomagati, da boš enkrat lahko imel svoj dom? Hočeš tudi ti poskrbeti svojim otrocičem, da bodo imeli svoj dom?

Glej, Slovensko Stavbinsko in Posojilno društvo "Slovenski Dom" ti ponuja lepo priliko za to. Ako še nisi član, takoj stopi v društvo, takoj kupi nekoliko delnic in jih začni plačevati. Ne bo ti žal! Sedaj je posebno čas za to.

Slovensko Stavbinsko in Posojilno društvo "Slovenski Dom" bode izdalo novo 52. serijo prihodnji tork 5. julija v cerkveni dvorani sv. Štefana na 22. Pl. in Lincoln St. Oglasite se lahko tudi pri tajniku Jos. Zupančiču, 1824 W. 22nd Pl.

 **Mi pošljamo denar na vse kraje JUGOSLAVIJE, Slovenije, Hrvatske in Srbije.**
Vse pošiljatve garantira
AMERIŠKA DRŽAVNA BANKA
1825—1827 BLUE ISLAND AVENUE,
CHICAGO, ILL.
J. F. ŠTEPINA, Capital & Surplus \$800.000.00
predsednik; A. J. KRASA, tajnik.

VELIKA RAZPRODAJA!

Prodajamo vse pod normalno ceno. Naša poletna razprodaja bo Vam prihranila denar!

RAZPRODAJA SE PRIČNE V SOBOTO DNE 9. JULIJA DOPOLDNE.

Ta prilika pa se Vam nudi samo začasno. Čas je kratek in Vam bo v korist, ako preje pridete in si izberete dobre čevlje izmed dobrih. — Sedaj se kupi pri nas čevlje mnogo ceneje, kakor drugje.

Rujavi čevlji za odrasle dečke najnovejše mode / Nizki čevlji za dekleta in žene na trakove najno-
na trakove. Vredne \$5.00 Sedaj ... \$3.45 / ejšega tipa. Vredne \$5.50 Sedaj \$3.95

Čevlji iz črnega usnja za dečke s trakovi, jih pro- / Črni otroški čevlji iz močnega usnja na gumble,
dajajo povsod po \$4.00 Pri nas jih dobite za \$2.95 / vredne najmanj \$1.50. Sedaj jih dobite za .. 95c

NAŠE CENE SO RESNIČNE IN NAŠE BLAGO JE PRVE VRSTE!

Pridite in oglejte si našo trgovino s čevlji, predno si kupite čevlje drugje, prepričajte se o našem blagu.

JOS. PERKO

Edina slovenska trgovina s čevlji v Chicagi.

2101 W. 22nd St. cor. Hoyne Ave.,

Chicago, Ill.

ALI GRESTE V STARI KRAJ?

Ali ste tudi Vi med onimi tisoči Jugoslovancov, ki so namenjeni iti letos v stari kraj? Za vsakega izmed teh potnikov je glavno vprašanje, kako bo postrežen v New Yorku? Vsakdo lahko pride v New York brez vsakega agenta, toda v New Yorku mora vsak potnik imeti zanesljivo osebo ali tvrdko, ki mu more in zna in hoče pomagati pri ureditvi vsega potrebnega za odhod. Precej rojakov je bilo že okradenih in ociganjenih, ker so potovan skozi tuje in čifutske tvrdke. Seveda so se bridko kesali, toda po toči zvoniti ne pomaga.

POTNI LISTI.

Jugoslovanski konzul v New Yorku izda potni list vsakemu jugoslovanskemu državljanu, ki se pri njem zglašuje in izkaže s kako staro uradno listino. Pridite v New York in mi Vam bomo preskrbeli potni list in vse kar rabite.

POTOVANJE IZ STAREGA KRAJA.

Priseljevanje po novi postavi ni ustavljeno, temveč samo nekoliko omejeno. Ako ste tudi Vi namenjeni dobiti koga iz starega kraja, tedaj nam pišite za natančna pojasnila. Na stotine rojakov je že prišlo iz starega kraja z našim posredovanjem.

POŠILJANJE DENARJA.

Kadar pošiljate denar v stari kraj, se vselej obrnite na našo tvrdko in gotovo boste zadovoljni s postrežbo. Mi imamo svoje direktne zveze s pošto v starem kraju in z zanesljivimi denarnimi zavodi.

Za vsa nadaljna pojasnila se obrnite na

Zakrajšek & Češark

SLOVENSKA BANKA

70 Ninth Ave. (med 15th in 16th St.) New York, N. Y.

TELEFON: Watkins 7522.

DELO IN DENAR.

Spisal dr. Fr. Detela.
(Dalje.)

Od druge strani je pritiskal Janez, kakor da bi slutil, da je zdaj pravi trenotek, da se znoši nad sovražnikom. Vpil je, da je Brnot gnal v smrt otroka in goni v smrt tovariše; on je kriv vse stiske in bede delavcem; kaj jim je vse natyzel o izboljšanju plač in skrajšanju delovnega časa! in kaj imajo sedaj! Lakoto in mrz in smrt. "Kaj ga še poslušamo! Kaj se bojimo tega strapetca! Pustimo ga in pojdimo na delo! Kdor je mojih misli, ta gre z menoj".

Več se ni slišalo, ker je srdito ugovarjanje udušilo Janezove besede. Hitro so obstopili Brnota najodločnejši pristaši, drugi so pristopali v strahu, da ne bi ostali v manjšini, in kmalu je ostal Janez sam s svojim pogumom. Jemec in njegov sin sta ga držala za roke in se rvala z njim, da se jima ne bi iztrgal in drl v nesrečo, Meta ga je pogovarjala in mirila. Od druge strani so letele psovke inkletve, nekateri so grabili ledeni sneg, drugi pobirali kamenje ali segali v žepe kakor po nože.

"Janez, prosim te, kakor se Bog prosi, miruj! Usmili se sebe in mene!" je vpila Meta. Janez pa se ni brigal ne za prošnje, ne za grožnje; iztrgal se je z vsó močjo iz rok in se obrnil proti tvornici. Meta je skočila predenj, da bi ga zadržala ali vsaj branila; od vseh strani pa so navalili nanj delavci. Nastala je gneča in iz gneče so se dvigale gorjaje.

"Narazen, narazen!" so kričali orožniki in izkušali predreti in razgnati množico. A v splošnem vpitju se ni razločila nobena beseda, in kdo se zmeni v divjem srdju za nevarnost! V metežu so mahale palice in ena je zadela, trdo, suho, tako da izpreleti od otlega zveka od daleč človeka mrz. "Jezus!" je zastokala Meta in omahnila. Hrum in kričanje je takoj prenehalo in groza je prepadla strmeče obraze. Vpili so samo še orožniki, ki so se privali skoz množico. Ta se je zdaj umikala sama. Janez je stal raztrgan in krvavec in držal Meto, ki se ni več zavedla. Prihitele so ženske, ki so jo prenesle v bližnje stanovanjše, jo dramile in očile in vpile, kje da je zdravnik, naj gre kdo po zdravnika. Množica pa se je razhajala in se hudovala, zakaj da je rinila Meta naprej, zakaj se obešala na kmetskega trgovlavca; vsi so valili krivdo nanjo in na Janeza.

Janez, ki je bil ostal trmast na bojišču, si je brisal kri z obraza in z roke in si popravljal razdrapano obleko. Tresel se je po vsem životu in rad se je oprl na Jožeta, ki

ga je prijel pod pazduho in ga peljal domov. Spotoma se je tolažil, da on vendar ni odjenjal in da bi bil že ugnal Brnota, če bi imeli delavci količkaj samozavesti in poguma.

Delavci, ki so se bili razšli pred orožniki, so se začeli zopet shajati v živahnih gručah. Vsem je bilo srce tako polno, da so se morali razgovoriti. Kdo da je kriv te nesreče, kaj da nastane iz teh dogodkov, to je šlo vsem po glavi.

"Dve žrtvi!" je dejal Brnot in si brisal oči. "Moja Lojzika", ihtenje mu je trgalo besedo, "je morala zmrzniti, ker ima za objestno gospodo kos premoga več vrednosti ko življenje ubogega delavskega otroka. Sam mladi gospod Klepš je zapiral snoči vrata. Ali je vedel, da je priprl otroka ali ni vedel, kdo ve!"

"O vedel, vedel", se je oglasil izmed poslušalcev delavec.

"Tem strašneje", je vzdihnil Brnot. "Z življo ima dober človek usmiljenje, ti ga nimajo niti z ljudmi, niti z otroki. Tako so vajeni izrabljati delavca kot vprežno živino. Bolje se godi psom v Javorju ko delavcem na Fužinah. In zdaj to čudno naključje, očitna kazen! Kako je zavajal mladi Klepš delavce, kako jih je hujskal, da bi izdali vas, svoje tovariše, da bi prekrizali vaše načrte in se potegnili proti vaši koristi za korist tvornice. Toda ob vaši moztosti, vaši stanovski zavesti se je razbil ta naklep in črepine so ubile tisto delavko in ranile tistega delavca, s katerima je občeval najrajši mladi Klepš. Ali bi mogla biti kakšna kazen pravičnejša? Skoraj bi želel človek, da naj se zgodi tako vsem sebičnežem, ki iščejo v splošnem boju svojih koristi. Toda ne! Ti ubogi ljudje, ki so šli v smrt za svoje zatiralce, niso vedeli, kaj da delajo".

Molče so poslušali delavci besede. Srditost, ki je hotela izbruhniti ob truplu male Lojzike, se je bila polegla, ko je padla druga žrtev. Tam so lahko valili krivdo na druge, tukaj težko od sebe. Ona nesreča je govorila zanje, ta proti njim. Upadal je zopet pogum; srca so se polnila s topo brezupnostjo ali pa s srdom, ki je grizel in mesaril v svoji onemoglosti sam sebe.

Artur je bil skrivaj, še preden je bila nastala ta rabuka, zapustil tvornico skoz vrata, ki so peljala skoz majhen gaj proti Peščati in odtod na cesto. Nikogar ni hotel srečati, ne delavca, ne uradnika, nihče mu ni smel brati z obraza, da se čuti on količkaj krivega. V meglo zavil je šel skoz grmovje, ki je sipalo nanj ledeno ivje. Potem se je obrnil navkreber ob vodi, ki je šumela globoko med strmimi bregovi in podila studene valove proti jezui nad tvornico. Arturja je zeblo, da se je zavijal v debelo suknjo, stiskal glavo med rame in skrivaj v žepih mrzle prste. Radi bi, bil pospešil korak,

samo da bi bil vedel, kam da naj gre. V tvornico, v vas se ni mogel vrniti; saj bi ga bil zadel v srce vsak ledeni pogled in kakor očitanje bi mu zvenelo najprijaznejše opravičevanje. Domov ni hotel iti, da ga ne bi izpraševali, če je res zmrznil v tvornici delavski otrok in kako da se je moglo to zgoditi. Govoriti o tem ni mogel več in misliti ni hotel. Proč tedaj od kraja, kjer je ležala v sneg umrta deklica, proč od ljudi, ki so jo videli in mlovali in obtoževali krivce. Oh, da bi on nikdar ne bil prišel v Javorje in na Fužine! Naj bi bil rajši ostal med lahkomišelnimi lahkomišeln tovariši! Vsaj ga ne bi zdaj tožilo srce in pekla vest in preganjal spomin. Ali je res življenje sama prevara in lepo, dokler se ne pozna in ne vidi oddblizu? Kakšni so se videli prijatelji in kakšne je spoznal! Veseliti se je hotel tuje sreče in niti to veselje se mu ni privoščilo. Janez in Meta, kako sta ga imela oba za norca, sporazumljena in dogovorjena! Zakaj? Čemu? Kaj jima je bil storil on? Slepjenje v obraz, roganje za hrptom. Tak je človek. Ne prenese ne lepega, ne grdega ravnanja, enkrat nesramno prevzet, enkrat pasje ponižen. In če se tako hlinijo preprosti ljudje, kaj šele oni, katerim je olepotičila masko izobrazba! Nekako razumevna se mu je zdela želja tistega rimskega cesarja, ki je obžaloval, da nimajo vsi Rimci skup enega samega vratu, da bi dejal vse z enim mahom ob glavo. Kako rad se je izprehajal Artur prej po tem bregu. Tukaj je govoril z njo o svoji in njeni bodočnosti in dokazoval, da bi o j osrečil, kako da so si enaki vsi ljudje in najboljši tisti, ki je naj-

blajjega srca. Ne so varela lica in oči, ki so slepile in goljufale njega, neizkušenega mladeniča. Tu sta slo-nela na ranti in gledala v bistro vodo. Vse prešlo! Niti rante ni več ob strmini. Najbrv so jo bili raz-drli in odnesli ubogi delavci in si zakurili z njo mrzle peči. Žalosten je gledal Artur zadnjikrat, kakor se mu je zdelo, po tihi pokrajini, ki se mu je bila tolikanj priljubila.

Premotili so ga nekako zunani glasovi, ki so se čuli vedno razločneje, ker so se bližali in ker je ležala okroginokrog mrtva tišina.

"Torej tak slepar je ta Klepš?" je slišal Artur govoriti prijatelja Rumpla.

"Na razstavi bi dobil prvo darilo", je odgovoril glas, ki ga je bil tudi že nekje slišal Artur. "Sploh je vsa ta svojat ena žlahta".

Artur je stopil naglo naproti, spoznal dr. Lajba poleg Rumpla in kri mu je zavrela.

"Ah, dva sleparja s poštenjakom med zobmi", je dejal Artur s stisnjenimi ustnicami.

"Jezik za zobmi!" je zavpil Lajb in stopil za Rumpla. "Preključite takoj!"

(Dalje prihodnjič.)

Za bolezni in bolečine



PAIN-EXPELLER

Tvorniška znamka reg. v pat. ur. Zdr. dr.



Prijatelj v Potrebi

Prepričajte se!

Da mi resnično izdelujemo najkrasnejše ženitovanjske slike.

Da imamo na razpolago za slikanje najlepše pozicije. Da izdelujemo vsa dela točno in po najzmernejših cenah.

Vsem se priporočam.



Němeček
- FOTOGRAFIST

1439 W. 18th St., cor. Albert, Chicago, Ill.

PHONE: CANAL 2534.

W. Szymanski.



Vodim uspešno že tri-in-trideset let svojo dobro založeno trgovino z raznim pohištvo. — Vsak, ki poizkusi pri meni, je moj stalen odjemalec. Tako boste tudi Vi, ako le enkrat poizkusite in se prepričate o kakovosti mojega blaga. V zalogi imam najfinejše postelje, naslanjače, kuhinjsko pohištvo in sploh vso pohištveno opremo.

Predno si kupite pohištvo drugje pridite in oglejte si mojo trgovino, ki je Vam vedno na razpolago.

Se priporočam vsem Jugoslovonom!

1907 BLUE ISLAND AVE.,


CHICAGO, ILL.

PHONE: CANAL 597.

Izplačuje v kronah, dinarjih in v dolarjih v gotovem denarju v **JUGOSLAVIJI**.
Pišite po cenik za pošiljanje denara.
ŠIFKARTE za vse linije.
EMIL KISS,
BANKIR
133 Second Ave., New York.

VINKO ARBANAS
CVETLIČAR IN PRODAJALEC
vsakovrstnih
CVETLIC IN ROŽ.

Izvršujem vsakovrstne pogrebne vence. Pri meni dobite najlepše šopke za ženitovanje in druge slavnostne priredbe. Priporočam se Slovencem, kakor tudi vsem Hrvatom in Slovanom v Chicagi in okolici.
1320 West 18th St., Chicago, Ill.
Phone: Canal 4340.

POZOR ROJAKI IN ROJAKINJE!

ALPENTINKTURA je najuspešnejše na svetu za rast in proti izpadanju las. Alpenpomada za brke in brado; kurja očesa in bradavice v 3 dneh popolnoma odstranijo; revmatizem v 6 dneh popolnoma ozdravim. Bruslaintinktura od katere postanejo sivi lasje popolnoma naradni. Rače, opekline, potne noge in za druge bolezni imam jako uspešna zdravila; pišite po cenike, pošljem Vam jih zastonj.
KRASEN KOLEDAR in žepno knjižico pošljem vsakomur zastonj, pošljite mi le 5¢ za poštino. V potrebi velja te knjižica vsakemu več kot \$10.00. —
JAKOB WAHČIČ
6702 Bonna Ave., N. E. Cleveland, O.

John Gornik
SLOVENSKI TRGOVEC IN KROJAČ
6217 ST. CLAIR AVENUE CLEVELAND, O.
se priporoča za nakup MOŠKE IN DEŠKE OPRAVE.
Izdeluje MOŠKE OBLEKE po naročilu točno in ceno.

Pripravite se za neodvisnost

Začnite se sedaj pripravljati na denarno neodvisnost s tem, da začnete vlagati v hranilni odelek v Kaspar State Bank.

Čim prej začnete, prej se vam bodo pokazale lepe prilležitosti in vspeh. Ko boste imeli denar na banki, boste čutili v sebi moč za napredek in postali boste samozavedni.

Conservativna in varna banka. Ima vse bančne zmožnosti. Bančna moč nad dvanajst milijonov dolarjev.

KASPAR STATE BANK
BLUE ISLAND AVE., CORNER 19th STREET

Varna banka, kamor nalagate svoj denar.

Da ugodimo onim, ko ne morejo priti med deveto uro zjutraj in do petih zvečer, zato bo ta banka odprta ob pondelkih in sobotah do pol devetih zvečer.

